

АНТРОПОГЕННИЙ ЛАНДШАФТ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Кіровоградщина розташована в центральній частині України у межиріччі р. Дніпра та р. Південного Бугу. На півночі межує з Черкаською, на північному сході з Полтавською, на сході й південному сході з Дніпропетровською, на півдні з Миколаївською, на південному заході з Одеською, на заході з Вінницькою областями. Протяжність області з півночі на південь – майже 150 км, зі сходу на захід – понад 300 км. Кіровоградщина лежить у межах двох фізико-географічних зон – лісостепової і степової (більша частина).

Антропогенний ландшафт – це ландшафт, який змінений в тій чи іншій мірі людиною. Селитебні ландшафти на території Кіровоградської області представлені 12 містами, із яких 4 міста – обласного значення, 27 селищ міського типу і 998 сільських ландшафтів. Міські ландшафти – ландшафти багатоцільового призначення, що формуються у процесі створення і функціонування міст. Міські селитебні ландшафти в області представлені 12 містами і 27 селищами міського типу. Як приклад досліджували м. Кіровоград – адміністративний центр Кіровоградської області. Було з'ясовано, що найбільші площі в ландшафтній структурі міста займають багатоповерховий тип міських ландшафтів. Незначні площі займають промисловий та дорожній типи ландшафтів, сільсько-господарський тип знаходиться переважно на околицях міста. Так, у структурі смт. Капітанівка Новомиргородського району, переважало малоповерховий тип ландшафту, незначні площа займали сільськогосподарський, промисловий, водно-рекреаційний та дорожній типи ландшафтів.

Сільські селитебні ландшафти в Кіровоградській області представлені 973 селами та 18 селищами. У роботі було досліджено ландшафтні структури 4 сільських селитебних ландшафтів, а саме с. Тополі Гайворонівського району, с. Рядове Петрівськогорайну, с. Зоря Кіровоградського району та с. Кобзарівка Світловодського району. У ландшафтній структурі сільських ландшафтів переважає малоповерховий тип ландшафтів.

Кіровоградщина належить до малозаліснених областей, лісистість краю становить 3 %. Лісові антропогенні ландшафти переважають в північній частині області (Кіровоградський, Олександрівський, Знам'янський і Світловодський райони). У 2010 р. Кіровоградська обласна рада прийняла рішення про обласну програму «Ліси Кіровоградщини» на період 2010–2015 роки по відновленню площ лісів[5].

У структурі водних антропогенних ландшафтів Кіровоградської області виокремлюють водосховища, ставки. Ставків є 1113, переважають

у Бобринецькому, Кіровоградському, Олександрійському, Долинському та Компаніївському районі. Ускладнює структуру області ландшафтні комплекси водосховищ (Світловодський район Кременчуцьке водосховище, а Онуфріївський район Дніпродзержинського водосховища). У області функціонують 2 канали Дніпро-Інгулець довжиною 150 км (із них 110 км русло р. Інгулець) та Дніпро – Кіровоград довжиною 116 км.

Кіровоградська область має розгалужену транспортну мережу. Область має дороги із хорошим покриттям довжина їх становить 3657 км, дороги без покриття, насипні – 227,6 км, польові дороги – 2328,2 км і ґрунтові дороги – 1797,6 км. Авіаційні перевезення здійснюються державним підприємством авіакомпанії «Авіалінії України», а також міжнародною акціонерною компанією «УРГА».

Сільськогосподарська освоєність території області становить 85,9 %. Найбільш висока освоєність території у Бобринецькому (93,22 %), Новоукраїнському (92,84 %), Новгородківському (92,72 %), а найменша – в Світловодському (47,35 %) районі. Розораність території області становить 71,7 %, а розораність сільськогосподарських угідь 86,6 % [3]. Садові ландшафти по території Кіровоградської області розміщені нерівномірно і займають лише 1 % досліджуваної території. Найбільші площі садів знаходяться в Кіровоградському, Бобринецькому, Долинському та Олександрівському районі.

Белігеративний тип ландшафту поширений по всій території Кіровоградщини. У Кіровоградській області кургани розміщені не рівномірно найменше їх у західній частині області, а саме в Новоукраїнському, Гайворонському, Голованівському, Добровеличківському районах, найбільше в південній, а саме в Кіровоградському, Олександрійському, Петрівському, Долинському районах, загальна кількість їх становить 303.

Список використаних джерел:

1. Денисик Г. І. Антропогенні ландшафти Правобережної України : монографія / Г. І. Денисик – Вінниця : Арбат, 1998 – 292 с.
2. Денисик Г. І. Регіональне антропогенне ландшафтознавство : навчальний посібник / Г. І. Денисик, О. В. Тімець. – Вінниця : Арбат, 2010 – 170 с.
3. Зарубіна А. В. Аналіз земельних ресурсів Кіровоградської області в контексті формування та розвитку екомережі регіону / А. В. Зарубіна, О. Ф. Гелевера // Фізична географія та геоморфологія. – К. : ВГЛ Обрії, 2005. – Вип. 48. – С. 193–198.
4. Мильков Ф. Н. Физическая география: учение о ландшафте и географическая зональность / Ф. Н. Мильков. – Воронеж : Изд-во ВГУ, 1986. – 328 с.
5. Рішення Кіровоградської обласної ради про обласну програму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lis.kr.ua/inf/rishennya-kirovogradskoi-oblasnoi-radi-pro-oblasnu-programu>